

ΡΥΠΑΝΣΗ ΘΑΛΑΣΣΩΝ

Στη Μεσόγειο σήμερα, ζουν περίπου 450 εκατομμύρια άνθρωποι και υπολογίζεται ότι μέχρι το 2025 ο αριθμός θα αυξηθεί σε 520 εκατομμύρια, εκ των οποίων τα 150 εκ. είναι συγκεντρωμένα στις ακτές ή σε μικρή απόσταση από αυτές. Επιπλέον, η Μεσόγειος αποτελεί ένα δημοφιλή τουριστικό προορισμό προσελκύοντας κάθε χρόνο περίπου 170εκ. τουρίστες. Όμως η Μεσόγειος και οι ακτές της εκτός από επισκέπτες φιλοξενούν μοναδικά οικοσυστήματα, φυτά και ζώα. Μια από τις σοβαρές πιέσεις που δέχονται σήμερα είναι η ρύπανση. Τα θαλάσσια απορρίμματα αποτελούν μια σοβαρή απειλή για το ευαίσθητο οικοσύστημα της περιοχής, αν σκεφτούμε μάλιστα ότι τα νερά της πανέμορφης αυτής κλειστής θάλασσας ανανεώνονται το λιγότερο κάθε εκατό χρόνια!

Σύμφωνα με το Περιβαλλοντικό Πρόγραμμα των Ηνωμένων Εθνών (UNEP) θαλάσσια απορρίμματα είναι τα αντικείμενα τα οποία έχουν κατασκευαστεί ή χρησιμοποιηθεί από τον άνθρωπο και έχουν εσκεμμένα ή ακούσια αφηθεί στις θάλασσες και τις ακτές. Σε αυτά περιλαμβάνονται υλικά που έχουν μεταφερθεί στο θαλάσσιο περιβάλλον από την ξηρά μέσω των ποταμών, αποστραγγιστικών και αποχετευτικών δικτύων ή των ανέμων. Τα θαλάσσια απορριμμάτα μπορεί να αποτελούνται από πλαστικό, ξύλο, μέταλλο, γυαλί, λάστιχο, ύφασμα, χαρτί κ.λπ. (UNEP, 2009. Marine Litter: A Global Challenge. Nairobi: UNEP. 232 pp.)

Ο παραπάνω ορισμός διευρύνθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή προσθέτοντας στα θαλάσσια απορρίμματα και τα ημι-στερεά υπολείμματα όπως τα ορυκτά και φυτικά έλαια, παραφίνες και χημικά που συχνά μολύνουν τις θάλασσες και τις ακτές. (MSFD Task Group 10 report, European Commission/JRC/Ifremer/ICES 2010)

Το πρόβλημα των θαλάσσιων απορριμμάτων είναι παγκόσμιο με ανυπολόγιστες περιβαλλοντικές, οικονομικές επιπτώσεις καθώς και επιπτώσεις στην ανθρώπινη υγεία και την αισθητική. Απορρίμματα και κάθε λογής σκουπίδια απορρίπτονται στις θάλασσες και τους ωκεανούς του κόσμου ως ανέξοδη πρακτική μέχρι και σήμερα. Αποσίγαρα, πλαστικά και κάθε είδους σκουπίδια συναντούμε ακόμη και στα πιο απομακρυσμένα σημεία του πλανήτη, χιλιάδες χιλιόμετρα μακριά από κατοικημένες περιοχές. Υπολογίζεται ότι το 80% των θαλάσσιων απορριμμάτων προέρχεται από ανθρώπινες δραστηριότητες στη στεριά και ένα 20% από δραστηριότητες στη θάλασσα.

Το πολυδιάστατο πρόβλημα των θαλάσσιων απορριμμάτων οφείλεται μεταξύ άλλων σε διαχειριστική ανεπάρκεια των στερεών αποβλήτων, έλλειψη κατάλληλων υποδομών, έλλειψη υιοθέτησης αποτελεσματικών νομικών μέτρων και μηχανισμών ελέγχου και οικονομικών πόρων.

Ταυτόχρονα, διαπιστώνουμε και σοβαρή αδυναμία κατανόησης του μεγέθους των επιπτώσεων των συμπεριφορών και της νοοτροπίας του καθένα από εμάς.

Κάθε χρόνο εκατομμύρια χελώνες, πουλιά και άλλα θαλάσσια ζώα βρίσκουν τραγικό θάνατο καταπίνοντας θαλάσσια απορρίμματα, κυρίως πλαστικά. Ειδικότερα οι θαλάσσιες χελώνες μπερδεύουν τις πλαστικές σακούλες που καταλήγουν στη θάλασσα με τον αγαπημένο τους μεζέ τις τσούχτρες. Πολλές φορές εξαιτίας του μεγέθους τους και του σχήματός τους, ταπλαστικά, καταπίνονται από τα θαλασσοπούλια, τις θαλάσσιες χελώνες, θηλαστικά και ψάρια που είτε τα μπερδεύουν με μικρούς οργανισμούς που αποτελούν την τροφή τους είτε τα καταπίνουν κατά λάθος. Το κύριο πρόβλημα με την κατάποση είναι ότι με το στομάχι τους γεμάτο πλαστικά τα ζώα αυτά αισθάνονται ότι είναι χορτάτα ενώ στην πραγματικότητα πεθαίνουν από ασιτία. Τα θαλάσσια απορρίμματα, συμπεριλαμβανομένων και των εγκαταλελειμμένων αλιευτικών εργαλείων στη θάλασσα, τραυματίζουν τα θαλάσσια ζώα ή οδηγούν στην εμπλοκή τους με αποτέλεσμα τα ζώα αυτά να μην μπορούν να συνεχίσουν να κολυμπούν και να γίνονται ευκολότερο θήραμα για τους θηρευτές τους. Σκουπίδια στις παραλίες ωτοκόκας γίνονται θανάσιμες παγίδες για τα μικροσκοπικά χελωνάκια. Τα σκουπίδια εμποδίζουν τα χελωνάκια να φτάσουν γρήγορα στη θάλασσα και τα καθιστούν ευάλωτα σε φυσικούς εχθρούς, θαλασσοπούλια και καβούρια, που παραμονεύουν στις παραλίες για ένα νόστιμο μεζέ. Τέλος, τα χελωνάκια αν εξακολουθήσουν να βρίσκονται επάνω στην παραλία κατά τη διάρκεια της ημέρας, αντί να τρέξουν γρήγορα στη θάλασσα, μπορεί να αφυδατωθούν από τη ζέστη του ήλιου και να μην καταφέρουν να επιβιώσουν.

Το πλαστικό διασπάται σε μικρότερα κομμάτια με την πάροδο του χρόνου και ανάλογα με τις συνθήκες στις οποίες βρίσκεται. Αυτό δε σημαίνει ότι εξαφανίζεται από το περιβάλλον. Αντίθετα, καθίσταται ακόμη πιο δύσκολο στη διαχείρισή του και πιο επιβλαβές. Τα πλαστικά περιέχουν διάφορες τοξικές ουσίες τις οποίες αποκτούν είτε κατά την παραγωγή τους είτε κατά την παραμονή τους στη θάλασσα. Τα μικρότερα κομματάκια πλαστικού διαμέτρου περίπου 3-5 χιλιοστών ονομάζονται μικροπλαστικά (micro plastics).

Πρόσφατες έρευνες αναφέρουν ότι οι μικροΐνες που απελευθερώνονται κατά το πλύσιμο των συνθετικών ρούχων και τα μικροσφαιρίδια (micro beads), το μέγεθος των οποίων δεν ξεπερνά το 1 χιλιοστό, που περιέχονται σε καλλυντικά και προϊόντα προσωπικής φροντίδας όπως προϊόντα απολέπισης και λείανσης, αφρόλουτρα, οδοντόπαστες κ.λπ. ξεφεύγουν από τα φίλτρα τόσο των οικιακών πλυντηρίων όσο και των μονάδων επεξεργασίας υγρών αποβλήτων και καταλήγουν στη θάλασσα. Τα μικροπλαστικά αφθονούν περισσότερο από οποιοδήποτε άλλο υλικό σε βιότοπους ανά τον κόσμο και μπορεί να μολύνουν όχι μόνο το νερό, αλλά και την τροφή και τον αέρα. Τα μικροπλαστικά συσσωρεύονται στο θαλάσσιο περιβάλλον σε σημαντικές ποσότητες και αποτελούν ένα πρόβλημα για το οποίο η γνώση μας είναι πολύ περιορισμένη.